

בעזהשי"ת

מִיָּמֵי עֲמֻקִּים עֵצָה בְּלֵב-אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָה
סְטְרִיקוֹב

קובץ דברי תורה

עצה ותבונה

דברי תורה

מכ"ק מרז אדמו"ר זצלה"ה

'עומק לב'

שיעורי תורה וחסידות
מכ"ק מרז אדמו"ר שליט"א

'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת

בראשית

תשפ"ג

מכון זכור
לאברהם
סטריקוב

נדבת
הרה"ג יחזקאל מורגנשטרן שליט"א
מודיעין עילית

לרגל שמחת הולדת בנו
חיים ברוך ני"ו בשעטו"מ
והכנסתו בבריתו של אאע"ה

יה"ר שירווי רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח

נדבת
הרה"ג מנחם מנדל חסידה שליט"א
בני ברק

לעילוי נשמת
אביו הרה"ח
ר' חיים דוד בהרה"ח ר' זלמן משה
חסידה ז"ל
נלב"ע ב' חשוון תשס"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת
הר"ר אברהם שוכמן הי"ו
בית שמש

לרגל שמחת הולדת הבן בשעטו"מ
יה"ר שירווי רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח

לתרומות והנצחות:
052-7620204

רחוב דוד 32 ירושלים

קובץ ל"א
ערש"ק פר' בראשית תשפ"ג

ניתן להאזין לשיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי במערכת 'קול סטריקוב' מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור בקו שיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

בראשית

איתא **בספרים** (ראה דברי יחזקאל שינאווא ד"ה טעם) **לצאר** מה שתיקנו לקיים את התורה בשמיני עזרת ולהתחיל בקריאת ספר בראשית מיד אחר הימים טובים, שאחר שעצרו הזמנים הקדושים וכל אחד צודאי הרהר בתשובה, עתה צריך להתחיל צמעשים, ולכן צריך להתחיל ללמוד את התורה, וגם שמוה יודעים את הדרך ילכו זה בקיום כל מצוות ה'.

ונראה לצאר באופן אחר, דהנה איתא (יצמות מח:) דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי. וכן הוא ג"כ בצעל תשובה, כמו שכתב הרמב"ם (פ"ג מהל' תשובה ה"ד) וז"ל: "מדרכי התשובה, וכו', ומשנה שמו, כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים". ועד"ז אמר אא"ז הגה"ק מפי שבנוב זי"ע צביאור דברי מרע"ה במחלוקת קרח (במדבר טו, כח"כט) "צואת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי

לא מלצי, אם כמות כל האדם ימתון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני" וגו', ולכאורה איך אמר כן, הלא מועיל תשובה ואז ימותו כמות כל האדם ויוכחשו דצרו. ותירץ שמרע"ה אמר 'ימתון אלה', ואם יעשו תשובה הרי הם אנשים אחרים ולא אותם האנשים שעשו את המעשים הללו, אצל האנשים שחטאו לא ימותו כמות כל האדם.

והעניין צוה, דהנה אמרו חז"ל (ירושלמי פ"ג ה"ו) "שאלו לחכמה חוטא מהו עונשו, אמרו להם (משלי יג, כא) 'חטאים תרדף רעה', שאלו לנצואה חוטא מהו עונשו, אמרה להן (יחזקאל יח, כ) 'הנפש החוטאת היא תמות', שאלו לקודשא צריך הוא חוטא מהו עונשו, אמר להן יעשו תשובה ויתכפר לו, היינו דכתיב (תהלים כה, ח) 'על כן יורה חטאים צדק', יורה לחטאים דרך לעשות תשובה". והכוונה, שבאמת צדק הטבע אין תקומה למי שחטא ולא שייך לתקן

עיוותו על ידי תשובה, וכל מה שהתשובה מועלת הוא רק צאופן של למעלה מדרך הטבע, היינו על ידי שהקצ"ה חותר לחוטא חתירה מתחת כסא הכבוד ופותח שער לדופקי בתשובה. ולכן מלד החכמה והנצואה אין חחרית אחרת לחוטא אלא רק שימות צחטא, ורק הקצ"ה פודה את החוטא ממוות לחיים, והיינו שמשפיע לו חיים חדשים מחוץ למציאותו הטבעית והרגילה. ואם כן שפיר נעשה הצעל תשובה כאיש אחר וכצריה חדשה, שהרי קיבל חיות חדשה לגמרי.

ולא רק האדם עצמו נעשה כצריה חדשה אלא מקומו וכל סביבתו הם צריאה חדשה יש מאין, וכמצואר **בםפדה"ק** (שפת אמת וישז תרס"ד ד"ה צפסוק הילד; סוכות תרל"ו ד"ה צראשונה) שהחוטא אין לו עוד מקום בעולם, ורק על ידי התשובה הקצ"ה נותן לו מקום לנוס שמה, על דרך הכתוב (שמות כא, יג) "ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה". וזהו שכתב הרמב"ם בפירושו המשניות (ר"ה פ"ד מ"ו) צטעם שאין קוראים הלל לא צראש השנה ולא ציום הכפורים "לפי שהם ימי עצודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומצרה ומנוס אליו"

וכו'. היינו שצימי התשובה מכירים צשפל המלצ שהגיעו אליו על ידי החטאים עד שאין מוצאים עוד מקום לעצמינו בעולם, וזהו 'ומצרה'. אולם אח"כ 'ומנוס אליו', היינו שהקצ"ה נותן מקום חדש לנוס שמה. ואיתא **בםפדה"ק** (שפ"א סוכות שס) שמקום זה שהקצ"ה נותן לכללות ישראל שהם צצחינת בעלי תשובה אחר ר"ה ויוה"כ, הוא צסוכה, ששם יושבים צלילא דמהימנותא צלילא דקוצ"ה.

ובזה יל"צ מה שכור המצחן לתשובה היא כאשר צאה לידו דצר עצירה צאותו מקום וצאותה שעה וניצל ממנה (יומא פו:), היינו כי כאשר שצים בתשובה שלימה אז החוטא נעשה צריה חדשה וגם מקומו וסביבתו משתנים לגמרי, וכאשר הוא ניצל מן החטא צאותו מקום וצאותה שעה שהיו לפני כן חלק מהוויית החטא, הרי שאכן השתנתה כל המציאות וההווייה הסוצצת את החוטא, וזהו רחיה מוכחת ששצ בתשובה מכל לצו.

והעולה כי צתקופה זו אשר כל צני ישראל הם צצחינת בעלי תשובה, הרי נעשו כולם כצריות חדשות, וגם ניתן להם מקום חדש לנוס שמה צלל הקצ"ה, ונמצא שכל מציאות העולם

נתחדש עבור בני ישראל השנים בתשוצה. ולכן שפיר מתחילים כעת מ'צראשית צרא'א.

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ (א, ב).
וברש"י: "אמר רבי ינחק, לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכס, שהיא מצוה ראשונה שננטו ישראל ומה טעם פתח צראשית, משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים קיא, ו), שאם יאמרו אומות העולם לישראל, ליסטים אתם שכבשתם ארצות שצעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקצ"ה היא, הוא צראה ונתנה לאשר ישר צעיניו, צרנונו נתנה להם, וצרנונו נטלה מהם ונתנה לנו".

והרמב"ן תמה על זה, כי לורך גדול הוא להתחיל התורה צ'צראשית צרא אלקים', כי הוא שורש האמונה; ושאינו מאמין בזה וחושב

שהעולם קדמון, הוא כופר צעיקר ואין לו תורה כלל. וציאור קושייתו, כי לא שייך להתחיל את התורה הכוללת ציויים ואזהרות כל זמן שלא התצרה לנו האמונה שיש מ'צוה והוא צורא ואדון כל העולם וחייצים לקבל ולשמוע את דצריו, ואיך היה אפשר להתחיל את התורה מ'החודש הזה לכס' טרם נתצרו יסודות אלו שהם מחויצים לקבלת התורה והמלוות. ויעו"ש צדצרי הרמב"ן שמכת קושיא זו הסצ דצרי המדרש מפשטן.

ונראה לצאה, כי צאמת האמונה שהקצ"ה הוא צרא את העולם שזאת לומדים ממעשה צראשית, היא רק חלק אחד מכללות מצוות האמונה, ואמונה זו שייכת גם לאומות העולם, שגם הם נאצרו צעצודה זרה וצצרכת השם צכלל הז' מצוות צני נח (סנהדרין נו.. רמב"ם פ"ט מהל' מלכים ה"א), וזהו מפני שגם הם מצוים להאמין שהקצ"ה צרא את העולם.

א) וכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א הוסיף עד"ז באו"א, שכיוון שנעשה האדם כבריה חדשה צריך להתחיל שוב מן היסודות והתחלת העבודה, שראשיתה היא להאמין ולידע שהקב"ה הוא בורא העולם שברא השמים והארץ וכל צבאם יש מאין בששת ימי בראשית, ועתה הוא הזמן להתחיל שוב ביסודות אלו.

אבל זוהי אינן די לחיוב קיום כל התורה והמלוות, ונלך לזה החלק השני צאמונת ה', והוא האמונה בהשגחה פרטית, שכל חיות העולמות וכל הנהגתם בכל פרט ופרט הוא בהשגחה והנהגת הקב"ה. ואמונה זו אי אפשר לקבלה מידיעת מעשה צראשית לבד, אלא היא נתגלתה בעת יציאת מצרים, בעשר מכות וצקריעת ים סוף וכו', ששם ששידד הקב"ה מערכות הטבע, ועי"ז ראו איך שהוא יתצרך משגיח ומנהיג כל פרט ופרט מן הנצראים. ואמונה זו מיוחדת לבני ישראל ואין לאומות העולם חלק ונחלה בה (ראה מנחות קי.; אורחות חיים לרא"ש סימן כו; כוזרי מאמר ד אות כג), וזהו יסוד היהדות וקיום כל התורה והמלוות, וכמו שנאמר (במדבר טו, מא) "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים" (ראה רמב"ן סוף פרשת בא). וידוע שהבעש"ט הק' זי"ע העמיק והרחיב צאמונה זו להשרישה ולהחיותה בכל לב.

וזוהו כוונת הקושיא שלא היה צריך להתחיל את התורה מ'צראשית', ואף שיש צורך בהעמדת יסוד האמונה עבור קבלת התורה והמלוות, הרי לזה

אין די צאמונה צמעשה צראשית, אלא צאמונה בהשגחה פרטית, ולכן היה צריך להתחיל מ'החודש הזה לכם', שזהו המלוא שנטוו ישראל בעת יציאת מצרים, שבה התגלתה האמונה בהשגחה פרטית, ובה יש להתחיל את התורה כי היא שורש ויסוד קיום התורה והמלוות.

ועי"ז מתרץ שהתחילו מ'צראשית' לצורך 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים'. וצפשטות הכוונה בה שאלמנן מלד האמונה היה צריך להתחיל מ'החודש הזה לכם', אלא שיש צורך מלד אחר להתחיל מ'צראשית צרא' שאל יאמרו אומות העולם לישראל וכו'. ובעומק יש לפרש, שבני ישראל יש להם השגחה והצנה אחרת מאומות העולם גם צמעשה צראשית, שמכח האמונה שהקב"ה הוא צורא העולם, הם גם משיגים שהוא מנהיג את הצריאה, שמכיוון ש'הוא צראה' צששת ימי הצריאה, הוא ג"כ משגיח עליה ומנהיגה תמיד, ומכח זה נתנה לאשר ישר צעיניו, צרלנו נתנה להם, וצרלנו נטלה מהם ונתנה לנו'. אצל אומה"ע אף שיודעים שהקב"ה צרא את העולם אין משיגים מזה עניין ההנהגה וההשגחה.

וזוהו 'כח מעשיו הגיד לעמו', שאמיתות
השגת כח מעשי ה' בצריחת העולם,
הגיד רק לעמו ולא לאומה"ע.

וזוהו כל תכלית הצריחה, שיהיה עם
ישראל שמאמינים בזה שהקב"ה
משגיח ומנהיג את כל העולמות, ומכח

זה מקיימים את תורתו ומלוותיו, וכמו
שכתב רש"י לקמן "צרחית, צשציל
התורה שנקרחת ראשית וצשציל ישראל
שנקראו ראשית". ולכן משדד הקב"ה
מערכות הטבע ציחית מנרים וכדו'
לנורך בני ישראל, כי כל הצריחה היא
לשמם וצעצורס^ב.

(ב) וראה בדברי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לקמן במדור 'דולה התבונה' שהרחיב באר במאמר זה.

דולה התבונה

ליקוטי דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

• פרשת בראשית •

וחושב שהעולם קדמון, הוא כופר בעיקר ואין לו תורה כלל". וכ"ק אא"ז אדמו"ר זי"ע היה מטעים הקושיא, דקודם שמצווים המצוות צריך לדעת מי הוא הקב"ה, שהוא אשר קדשנו במצוותיו, ובלאו הכי אין שום ערך לציווי. ומכח קושייתו זו הסיב הרמב"ן כוונת המדרש לעניין אחר, יעו"ש.

וכ"ק אא"ז זי"ע אמר ליישב קושיית הרמב"ן, שאין הכוונה כבפשטות שהיה צריך להתחיל ב'החודש הזה לכם' משום ששם מתחילים המצוות, רק הפירוש דהנה אמונת ה' מורכב מב' חלקים, וכלשון ה'אני מאמין' "שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג", שהאמונה הראשונה היא שהקב"ה הוא

ברש"י (והוא ממדרש חז"ל (מנחם יסן סוף יא)) "אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל ומה טעם פתח בבראשית, משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים קיא, ו), שאם יאמרו אומות העולם לישראל, ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

והקשה הרמב"ן: "ויש לשאול בה, כי צורך גדול הוא להתחיל התורה ב'בראשית ברא אלקים', כי הוא שורש האמונה, ושאינו מאמין בזה

בורא העולם אשר בראו מאין, ואמונה זו לומדים ממעשה בראשית. אבל מלבד זאת יש עוד חלק באמונה, לידע שהקב"ה הוא משגיח ומנהיג את העולם וכל אשר בשמים ובארץ, וכנודע שהבעש"ט הק' הרחיב והשריש מאוד אמונה זו, שצריך לידע שכל פרט ולו הקטן ביותר הוא בהשגחה פרטית מלמעלה, ואפילו עלה שפורה באוויר ממקום למקום הוא בהשגחה פרטית מהיכן יפרח והיכן ינוח. ויסוד אמונה זו נתגלה ביציאת מצרים, כמו שנאמר שם (שמות ט, יח) "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ", ואומר (שם ט, יד) "בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ", ואומר (שם, כט) "למען תדע כי לה' הארץ", שעל ידי האותות והמופתים שנעשו בעת יציאת מצרים נתגלה שהקב"ה מנהיג ושליט על השמש והירח ועל החיות ועל כל הבריאה (כ"ה רמב"ן סו"פ פ' בל).

וזהו שהקשה רש"י ש"לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל", היינו שהיה צריך להתחיל במצוה זו שנאמרה בעת יציאת מצרים, והוא יסוד האמונה השייכת בייחוד לבני ישראל, כי האמונה שהקב"ה ברא את

העולם ישנה ג"כ באומות העולם, שגם הם מוזהרים על עבודה זרה, ואמונת ישראל הוא בעיקר על הנהגת והשגחת הבורא, והיה צריך לכתוב זאת יותר מ'בראשית ברא'.

והתירוץ ביאר פעם אחת בפשיטות, דאיה"נ שלא היה צריך מעשה בראשית להיכתב מצד עצמו, ונכתב רק משום 'כח מעשיו הגיד לעמו' וכו'. ובפעם אחרת ביאר באו"א, שהכוונה שלבני ישראל יש השגחה והכנה אחרת מאומות העולם גם במעשה בראשית ולא רק ביציאת מצרים, כי בניי מבינים מכח זה שהקב"ה ברא את העולם, שהוא גם מנהיג את הבריאה ונותן לאשר ישר בעיניו וברצונו לוקחה ונותנה לאחר, ואומות העולם אף שיודעים שהקב"ה ברא את העולם אין משיגים מזה השגות והכנות אלה, שזהו רק נחלה לישראל, וא"ש שגם מעשה בראשית הוצרך להיכתב כדי להעמיד יסוד האמונה, עכתו"ד אא"ז זי"ע. (ויש להכריח קצת פירוש זה, דאילו בשלמא תחילת הפרשה עד שני נצרכה לכתוב משום 'כח מעשיו הגיד לעמו' אבל יתר הפרשה וכל הפרשיות עד 'החודש הזה לכם' למה נכתבו. אלא שבני ישראל יש

להם הבנה עמוקה בכל דבר, גם בחטא עץ הדעת ובכל דבר יש להם מקום להתבונן וליקח מהם לעבודת ה', ולכן נכתב כל זאת).

ומצינו בעניין זה דברים נפלאים בספדה"ק שם משמואל^א בפרשתן (תרע"ז ד"ה צמד"ר בית שמש) שהביא בשם אביו הרה"ק האבני נזר זי"ע שהרבי ר' בונים מפרשיסחא זי"ע שאל את הרה"ק מקאצק זי"ע מאין לקח את ההתעוררות שלו לעבודת ה', והשיבו מן הפסוק (ישעיה מ, כו) "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", והשיב לו, הלא מזה יכול כל אדם ליקח התעוררות אפילו אינו יהודי, והתעוררות היהודי צריכה להיות מיציאת מצרים. והסמך לזה השם משמואל את דברי הבוזרי (מלמך א אום כה) ששאל לו מלך כוזר מדוע נאמר (שמות כ, ז) "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ולא נאמר 'אשר בראתי שמים וארץ' שזה פלא גדול יותר, והשיב לו שמצד בריאת שמים וארץ היו הכל שווים כגרמני ככושי, ומה שהקב"ה מייחד שמו על ישראל לבדם כמו שנאמר 'אלקיך' הוא רק מפאת שהוציא אותם מארץ מצרים.

ומביא שם מהאבני נזר שאמר ליישב דברי הרה"ק מקאצק, כי באמת הלא מקרא כתוב 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה', ופסוק זה הרי לישראל נאמר - וגם הרמב"ם (יסודי המורה ג, ז) כתב "והיאך הוא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד (תהלים מג, ג) 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי', וכשמחשב בדברים אלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפילה אפילה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד (תהלים מ, ד"ה) 'כי אראה שמוך מעשה אצבעותיך [וגו'] מה אנוש כי תזכרנו"'. הרי שצריך להתבונן בבריאת שמים וארץ, וזהו המקור והמפתח לאהבת ה' ויראתו.

ומה שאמר הר"ב שהתבוננות במעשה בראשית שייכת אף באומות העולם, הנה באמת להתפעל מראיית דבר תלוי באיזה לב מביטים, כי מי שיש לו לב רע לעולם יראה להיפוך, כמו שכתוב (ישעיה ו, ט) "שמעו שמוע ואל

להשגה ולהבנה חדשה ב'בראשית ברא',
 בכל מעשה בראשית. ומעתה י"ל שבכל
 שנה ושנה אחר שגמרו עוד פעם את
 התורה והשיגו השגה חדשה באותות
 ובמופתים והיד החזקה שעשה משה
 ממילא זוכים להשיג השגה חדשה ונעלה
 יותר ב'בראשית ברא', ולכן מיד עם סיום
 התורה מתחילים שוב לקרוא מבראשית.

והנה איתא (מדרש אומיות דרזי עקינא, אום 3)
 שהאות האחרון שבתורה, הוא
 אות למ"ד, והאות הראשון שבתורה הוא
 אות בי"ת, הם מצטרפים לתיבת ל"ב,
 והדברים הם כפתור ופרח לפי מה שכתב
 השם משמואל שההתבוננות המעולה
 במעשה בראשית ובאותות ובמופתים
 הוא כפי ניקיון הלב, ואיש רך הלב יש
 לו השגה אחרת בכל המעשה בראשית,
 וא"כ בכל שנה ושנה כפי ניקיון וזכות
 הלב שנפעל במשך הימים הקדושים
 שעל"ט זוכים להבנה והשגה חדשה
 בבראשית ברא ונעשה ידיעה חדשה
 לגמרי באמונת בריאת העולם.

א"ז אדמו"ר זי"ע חזר בשם כ"ק
 אדמו"ר רבי ישראל מרדכי

תבינו וראו ראו ואל תדעו", ולראות
 נכוחות צריך להיות לו מקודם לב זך
 וישר. וזאת השיגו בני ישראל ביציאתם
 ממצרים, ורק מאז והלאה יש לפני
 ישראל דרך ישר ליקח התעוררות
 מבריאת שמים וארץ, עכתו"ד השם
 משמואל.

והן הן הדברים האמורים מא"ז זי"ע,
 שבני ישראל גם בבריאת העולם יש
 להם השגה אחרת לגמרי מאומות
 העולם, וזאת על ידי שבעת יציאת
 מצרים קיבלו לב טוב זך וישר להביט על
 ידו בבריאת העולם כראוי, ושפיר היה
 צריך להיאמר עניין הבריאה בתחילת
 התורה.

ובספרים כתבו הרכה לנעוץ סוף
 התורה בתחילתה,
 שמתכיפים אותם לקראם יחד ביום
 שמחת תורה, ולפי האמור יתפרש היטב,
 שסיום התורה הוא בפסוקים (דברים לז יא-
 יג) "לכל האתת והמופתים אשר שלחו ה'
 לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו
 ולכל ארצו, ולכל היד החזקה ולכל
 המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל
 ישראל", שמכח האותות והמופתים
 שעשה משה לעיני כל ישראל זכו ישראל

מרחמסטריווקא זצ"ל^א הטעם שנקרא שבת זו 'שבת בראשית'. כי כל השבתות שהיו מתחילת השנה ועד הנה היה בהם איזה דבר מיוחד, שבת שובה, ושבת שבין יוה"כ לסוכות^ב ג"כ אינו שבת רגיל, ושבת חול המועד סוכות. ושבת בראשית הוא השבת הראשון שאינו כי אם שבת גרידא ואין בו שום דבר אחר חוץ ממנו, על כן נקרא 'שבת בראשית' – שכך קוראים לכל שבת בלשון חז"ל^א (להבדילה ממועדי השנה (מדריס עמ.; מנחות סה:)) ומשבת הארץ (מכילתא, כ), לאמור ששבת זה הוא רק שבת ואין בו שום תוספת מיוחדת.

ויש לבאר עומק המכוון בזה, עפ"י דברי רבינו אברהם בן הרמב"ם בספרו המספיק לעובדי ה' (פרק ט), בדברו על העניין שאפשר לקיים את מצוות ה' בהרבה מדרגות זו למעלה מזו ורחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב. וכתב משל לשלושה מחסידי ישראל ששמרו שבת אחת, הראשון הוסיף על הדרך הכללית – שהיא שמירת השבת

וההימנעות מחילולה – דרך מיוחדת, בחושו על תכלית השבת ובהתבוננו על בריאת העולם התבוננות כללית וזכרו כי השמים והארץ וכל צבאם נבראו בששת ימים ולא היה שם כל קדמון ראשון שאין ראשית לראשיתו, זולת הבורא יתעלה אשר נתן לנו את השבת.

והחסיד השני דרכו המיוחדת היא בכך שהתבונן בדבר בדרך פרט, כלומר שנתן דעתו על כל מה שחשב הראשון ונוסף על כך התבונן בכללות העולם ובמה שניתן להתבונן מתוך פרטיו, החל מטבור הארץ וכלה בהיקפו של גלגל השמים, והתבונן בחכמת הבורא יתברך בבריאת עולמו ופירט בדעתו מה שנברא ביום הראשון וכיום השני ובכל יום מששת הימים כמפורש בפרשת בראשית.

והחסיד השלישי דרכו המיוחדת בכך, שהתבונן בכל מה שהתבונן השני, ונוסף על אלה העמיק חקר והגות עד שנתעלה למעלת הקדושה האמיתית

(א) רבינו שמע ממנו מאמר זה בעת הברית להרב דוב בעריש שליט"א בן כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנערכה בערב שבת בראשית תשנ"ו, וחזר על כך בשבת (רבינו נשאר לשבות שבתו בירושלים).

(ב) כפי חלוקת שנת תשנ"ו.

ושמח בעושהו על שהאיר לו בזיו השכינה כשהוגה בו ומוכיח גדולתו מתוך גדולת מעשיו, ומבין הוא את רוממות הזיקה השכלית והמצוותית בינו ובין קונו כמו שהייתה כוונת הבורא יתעלה בשמירת השבת, שנאמר (שמות ל"א, יז) "ביני ובין בני ישראל אות הוא לעולם", וממעט בכל מה שמתיש את הזיקה הזאת ולכן נמנע מאכילה ושתיה ביום השבת לבל יפסיקוהו מהגותו, ונמנע משיחה שאיננה ממין הענין ואין צורך לומר משיחה בטלה. ובסוף דרכו השיג בפנימיותו יראת ה' ואהבת שמים ותשוקת א-ל חי עד כדי כך שאפילו אברי גופו תובעים את מזונם אינו מרגיש רעב, בהיות נפשו מרושנת ממה שעלה בחלקה, כמו שאמר דוד (תהלים ס"ג, ו) "כמו חלב ודשן תשבע נפשי", וקולות מתדפקים על אזנו והוא תפוס בשרעפיו ולא ישמעם, ועיניו נופלות על חזיונות של ממש וכמו טחו מראותם. ובזאת יגיע בדרכו המיוחדת אל מחוז חפצו ומשאת נפשו, כמו שנאמר (ישעיה כו, ט) "לשמך

ולזכרך תאות נפש". אין ספק כי גדול ורב ההבדל בין דרך השלישי בשמירת השבת ובין דרך השני, וכן רב ההבדל בין דרך השני והראשון, ועל אחת כמה וכמה גדול ההבדל בין דרך השלישי והראשון, עכתו"ד.

ועב"פ העולה שעניין השבת הוא להתבונן במעשה בראשית ולהעמיק בה חקר והגות, ומעתה י"ל שבכל השבתות מתחילת השנה יש בהם מעלה גדולה חוץ ממעלת עיצומו של השבת, ובכל אחד עניין מיוחד שאפשר לקנות בו, בשבת שובה יש את העניין של 'שובה ישראל עד ה' אלוֹקִיך', אחר כך שבת של אחרי יוה"כ שבו יש את העניין של 'לפני ה' תטהרו', ואחר כך שבת חול המועד סוכות שאז יש את מעלת מצוות סוכה שנמצאים תחת כנפי השכינה, ושבת זה הוא הראשון שאין בו עוד דבר אלא כולו 'שבת בראשית', היינו שהוא מוקדש להתבוננות במעשה בראשית, ומתחילים מחדש את העבודה היסודית הזו המיוחדת למצוות השבת.

